

Valtioneuvoston oikeuskanslerille

Selvityspyyntö, asioina:

Hallituksen ydinvoimalalupahakemuksia koskeva periaatepäätös; Asian valmistelu ja ydinenergialain sekä asetusten huomioiminen päätöstä tehtäessä. Virkamiehen esteellisyys

Ydinenergialain 14 § mukaan valtioneuvoston on harkittava periaatepäätöstä yhteiskunnan kokonaisedun kannalta ja otettava huomioon ydinvoimalaitoksesta aiheutuvat hyödyt ja haitat, kiinnittäen erityisesti huomiota **1)** ydinlaitoshankkeen tarpeellisuuteen maan energiahuollon kannalta, **2)** ydinvoimalaitoksen suunnitellun sijaintipaikan sopivuuteen ja ympäristövaikutuksiin ja **3)** ydinpolttoaine- ja ydinjätehuollon järjestämiseen.

Ympäristövaikutuksiin puolestaan kuuluvat YVA-lain 2 § mukaan hankkeen välittömät tai välilliset vaikutukset a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön, d) luonnonvarojen hyödyntämiseen ja d) em. tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Ydinenergia-asetus 24 § puolestaan edellyttää, että periaatepäätöstä hakevalla yhtiöllä on c) pääpiirteinen selvitys ydinlaitoksen suunnitellun sijaintipaikan omistus- ja hallintasuhteista; g) pääpiirteinen suunnitelma ydinpolttoainehuollosta.

Pyydämme selvitystä siitä onko ydinvoimayhtiö Fennovoiman periaatepäätöshakemuksen käsittelyssä jätetty huomioimatta:

Ydinvoimalaitoksen suunnitellun sijaintipaikan sopivuus ja ympäristövaikutukset maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen,

Alue, jota Fennovoima Pyhäjoella havittelee, on suojeltavaksi määriteltyä. Hanhikiven alueella on EU:n luonto-, lintu- ja vesipuitedirektiivin mukaisia lajeja. Se on edustava yhtenäisenä säilynyt maankohoamisrannikon sukkessiometsäsarjojen luontotyyppin alue, jollaisen suojelusta Suomella on EU:ssa erityisvastuu.

Maankohoamisrannikon primäärisukcession metsät ja niiden muodostamat sukkessiosarjat on luokiteltu Suomessa äärimmäisen uhanalaiseksi (IUCN-luokitus: CR) luontotyyppiyhdistelmäksi eli kaikkein uhanalaisimpaan luokkaan. EU:n alueella luontotyyppiä esiintyy vain Suomessa ja Ruotsissa. Kyseinen luontotyyppi kuuluu EU:n luontodirektiivin (Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A:21.5.1992) liitteessä I lueteltuihin ensisijaisesti suojeltaviin luontotyyppisiin, jotka ovat uhanalaisia ja esiintyvät luontodirektiivin 2 artiklassa tarkoitetulla alueella, ja joiden suojelusta yhteisö (EU) on erityisvastuussa, kun otetaan huomioon niiden levinneisyysalueen osuus jäsenvaltion 2 artiklassa tarkoitetusta alueesta. Luontodirektiivin ensisijaisena tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Direktiivin liitteessä I on lueteltu yhteisön tärkeinä pitämät luontotyypit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita. Suojeltuja luontotyyppin esiintymiä on kuitenkin hyvin vähän.

Hanhikiven alueella esiintyy pesimäaikana yhteensä yhdeksän EU:n lintudirektiivin (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta A:2.4.1979) liitteen I mukaista lintulajia: laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), mustakurkku-uikku

(*Podiceps auritus*), pyy (*Bonasa bonasia*), teeri (*Tetrao tetrix*), ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*), kurki (*Grus grus*), liro (*Tringa glareola*), kalatiira (*Sterna hirundo*) ja lapintiira (*Sterna paradisae*). Lintudirektiivin liitteessä I mainittujen lajien elinympäristöä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien säilyminen ja lisääntyminen niiden levinneisyysalueilla.

Lisäksi alueella pesii 13 Suomen kansainvälistä erityisvastuulajia (EVA): laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), tavi (*Anas crecca*), haapana (*Anas penelope*), tukkasotka (*Authya fuligula*), telkkä (*Bucephala clangula*), isokoskelo (*Mergus merganser*), tukkakoskelo (*Mergus serrator*), teeri (*Tetrao tetrix*), kuovi (*Numenius phaopus*), valkoviklo (*Tringa nebularia*), liro (*Tringa glareola*), rantasipi (*Actitis hypoleucos*) ja kalatiira (*Sterna hirundo*). Alueella pesii mahdollisesti useampiakin lintudirektiivin ja EVA-luokittelun mukaisia lajeja, koska tehdyissä selvityksissä on huomioitu vain ne lajit, joiden pesimistä alueella voidaan pitää varmana. Suomen kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa vaarantuneiksi (VU) luokiteltuja lajeja pesii Hanhikiven alueella 4 lajia, silmälläpidettäväksi luokiteltuja samoin 4 lajia. Lisäksi erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltu mustapyrstökuiri (*Limosa limosa*) esiintyy Hanhikiven atlasruudulla, mutta pesimäreviirit ilmeisesti sijaitsevat Hanhikiven eteläpuolella. Hanhikiven alueella sijaitsee myös valtakunnallisesti arvokas, linnustollisesti merkittävä elinympäristökokonaisuus (FINIBA-aluenumero 810235).
Hietakarinalahden-Takarannan lintualue.

Hanhikiven alueella esiintyy viisi uhanalaista kasvilajia: perämerenmaruna (*Artemisia campestris* ssp. *bottnica*), ahonoidanlukko (*Botrychium multifidum*), nelilehtivesikuusi (*Hippuris tetraphylla*), otalehtivita (*Potamogeton friesii*) ja ruijanesikko (*Primula nutans* var. *jokelae*). Osa uhanalaisista kasveista on luokiteltu kansallisen luonnonsuojelulain (1996/1096) 47 §:n nojalla erityisesti suojeltaviksi, jolloin lajien säilymiselle tärkeää esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Hanhikiven alueella esiintyy yksi tällainen kasvilaji, perämerenmaruna. Osa lajeista on kansallisen luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla rauhoitettuja. Lajin rauhoitus kieltää kasvin tai sen osien poimimisen tai hävittämisen. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista rauhoitettuja on kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko. Suomen kansainvälisiä erityisvastuulajeja puolestaan ovat lajit, joiden säilymisessä Suomella voidaan katsoa olevan merkittävä kansainvälinen vastuu. Hanhikiven uhanalaisista kasvilajeista neljä on kansainvälisiä vastuulajeja: perämerenmaruna, ahonoidanlukko, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko.

EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajit ovat EU:n tärkeinä pitämiä kasvilajeja. Liitteen II lajien suojelemiseksi on osoitettava erityisten suojelutoimien alueita, liitteen IV lajit edellyttävät tiukkaa suojelua, mikä kasvilajien kohdalla tarkoittaa, että lajien esiintymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Luontodirektiivin liitteen IV lajeja Hanhikiven alueella esiintyy kolme: perämerenmaruna, nelilehtivesikuusi ja ruijanesikko.

Hanhikiven niemen alueella on myös useita kansallisen luonnonsuojelulain (1996/1096) 29 §:n mukaisia suojeltuja luontotyyppejä; merenrantaniittyjä ja dyynialue. Hanhikiven alueen lähiseudun merenrantaniityistä kolme on myös maakunnallisesti arvokkaita perinnemaisemakohteita (Takaranta, Juholanrannan niitty ja Maunuksen rantaniitty). Luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisiin luontotyyppeihin kuuluvia luonnontilaisia tai luontaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Laaditun

kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimalaitosalueen rakentaminen vaikuttaisi kuitenkin useisiin laitosalueen välittömään läheisyyteen tai lauhdevesien lämpö- ja rehevöittämisvaikutuksen tai satama-alueen ruoppausvaikutuksen piiriin kuuluviin luonnonsuojelulain mukaisiin, suojeltuihin luontotyyppeihin niiden säilymistä heikentävästi.

Merkittävin suojeltuihin luontotyyppeihin ja Hanhikiven suojelualueisiin liittyvä haittavaikutus olisi luonnonkokonaisuuden pirstoutuminen, jonka seurauksena suojelualueiden ja suojeltavien luontotyyppien väliset ekologiset yhteydet heikkenisivät.

Hanhikiven alueella sijaitsee myös muutamia metsälain (1996/1093) 10 §:n mukaisia, metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä, mm. pienialaisia, luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kallioita, kivikoita ja louhikoita sekä pienten lampien ympäristöjä, joiden säilyvyyden vaarantuminen heikentää osaltaan alueen ekologista monimuotoisuutta.

Kalliopohjainen ja osin moreenin peittämä Hanhikivenniemi on luokiteltu luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi. Hanhikiven alue on geologisesti hyvin merkittävä ja maisemallisesti merkittävä (Husa ym. 2001. Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Pohjois-Pohjanmaalla. Alueelliset ympäristöjulkaisut 203. Suomen ympäristökeskus. Helsinki). Kaavaehdotuksen mukainen ydinvoimala-alue sijoittuisi valtakunnallisesti arvokkaan kallioalueen keskeiselle osalle, jolloin valtakunnallisesti ja geologisesti merkittäväksi todetun kallioalueen luonto- ja maisema-arvot suurelta osin häviäisivät.

Pyydämme myös selvitystä siitä onko periaatepäätöksen käsittelyssä otettu huomioon että:

Fennovoiman oy ei hallitse tarvitsemiaan maa- ja vesialueita, eikä se voi saada kaikkia tarvitsemiaan maita haltuunsa edes pakkokeinoin. Toisaalta Pyhäjoen kunta käyttää arveluttavia keinoja laatiessa kaavoitus- ja maankäyttösuunnitelmia etupainotteisesti (maakuntakaava vahvistamatta, useita valituksia kaavasta jätetty) luodakseen edellytykset pakkolunastustoimille, joita se ei kuitenkaan MRL:n mukaan voi käyttää yksityisen yhtiö hyväksi.

Fennovoima Oy ei voi osoittaa, minne se sijoittaa lopullisesti ydinjätteensä eli käytetyn polttoaineen.

Onko virkamies ollut esteellinen?

Ylen uutisoinnin (4.5) mukaan Työ- ja elinkeinoministeriön virkamies Taisto Turunen on kuulunut teräsyhtiö Outokummun hallitukseen vuosina 2006–2008, jolloin yhtiö oli mukana perustamassa Fennovoima Oy:tä. Ylen mukaan Turunen osallistui ministeriössä ydinvoimalalupahakemusten ja ympäristövaikutusten arviointien käsittelyyn samaan aikaan kun hän oli Outokummun hallituksessa. Pyydämme tutkimaan virkamiehen mahdollisen esteellisuuden Fennovoima Oy:n ympäristövaikutusten arviointiprosessin ja periaatepäätöshakemuksen käsittelyssä.

Siinä tapauksessa, että Taisto Turunen todetaan esteelliseksi osallistumaan Fennovoiman ympäristövaikutusten arvioinnin ja periaatepäätöshakemuksen käsittelyyn, on perusteltua katsoa, että luottamus virkamiehen puolueettomuuteen ydinvoimalalupahakemuksia koskevassa asiassa olisi vaarantunut sillä tavoin, että valmistelun voidaan katsoa olleen puolueellista, eikä päätösesityksessä ole otettu huomioon ydinenergialain ja asetuksen edellytyksiä, jotka Fennovoimalta puuttuvat.

Pyhäjoella 5. päivänä toukokuuta 2010

allekirjoittajat:

Pro Hanhikivi ry, hallitus

Helena Maijala, puheenjohtaja
Laitatie 14, 86110 Parhalahti
puhelin 040-7069567
sähköposti helena.maijala@omanetti.fi

Katja Sipilä, sihteeri ja hallituksen jäsen
Puustellintie 86, 86110 Parhalahti
puhelin 040-7244832
sähköposti katja.sipila@suomi24.fi

Hanna Halmeenpää, varapuheenjohtaja ja hallituksen jäsen
Uunimaantie 6, 85180 Rahja
puhelin 050-5644122
sähköposti hanna.halmeenpaa@hotmail.com

Vuokko Moisala, hallituksen jäsen
Ollinsaarentie 44 A2, 92120 Raahe
puhelin 050-5570201
sähköposti vuokko.moisala@gmail.com

Hanne Tyybäkinöja, hallituksen jäsen
Ojalantie 23, 86110 Parhalahti
puhelin 050-5350130
sähköposti hanne.tyybakinoja@kotinet.com

Yhdyshenkilö:

Pro Hanhikivi ry, puheenjohtaja Helena Maijala
Laitatie 14, 86110 Parhalahti
puhelin: 044 954 2683
sähköposti: pro.hanhikivi@omanetti.fi